

Ὁ Βίρχωβ εἶνε καὶ ῥήτωρ δεινὸς ἐπὶ τε τῆς καθηγητικῆς ἐδρας καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος τῆς βουλῆς, -ὡς πολ-
λάκις κατέδειξεν ἀπὸ τοῦ 1859 ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς

δημοτικῆς ἀρχῆς τοῦ Βερολίνου καὶ ἀπὸ τοῦ 1862 ὡς μέλος τῆς πρωσικῆς βουλῆς, τέλος δὲ ἀπὸ τοῦ 1880 ὡς μέλος τῆς βουλῆς τοῦ γερμανικοῦ κράτους.

ΕΚ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΤΑΝΛΕΪ.

(Συνέχεια.)

Αἱ πέντε ἡμέραι εἶχον ἤδη παρέλθῃ πρό πολλοῦ καὶ οὐδὲν ἵχνος ἐφαίνετο εἰσέτι ἐκ τῶν Μανζέμα. Ἐπὶ τέλους τῇ 16. ὁκτωβρίου οἱ σκαπανεῖς διατρυπήσαντες πυκνότητάν τι καὶ συμπαγὲς μέρος τοῦ δάσους ἀνεκάλυψαν αἰφνης ἀτραπὸν τινα, ἐν ᾗ ἐπὶ ἐκάστου δένδρου ἐφαίνοντο τὰ ἰδιαίτερα σημεῖα τῶν Μανζέμα, ἡ δὲ ἀνακάλυψις αὕτη ἐχαρετίσθη ὑφ' ὅλης τῆς φάλαγγος δι' ἐπανειλημμένων ἀλαλαγμῶν. Μίαν ἐτι νύκτα πορευθέντες διὰ τοῦ δάσους ἀφίκοντο τέλος τῇ ὑστεραίᾳ διὰ μέσου καλλιεργημένων ἀγρῶν ἀραβοσίτου, ὀρύζης, γλυκῶν γεωμήλων καὶ κυάμων εἰς τὸν σταθμὸν Ἰπότο τοῦ Κιλόγγα Λόγγα. Ἐνταῦθα ἔτυχον κατ' ἀρχὰς φιλόφρονος ὑποδοχῆς. «Δι' ἡμᾶς ἐλάβομεν», γράφει ὁ Στάνλεϋ, «τρεῖς αἰγας καὶ δώδεκα καλάθους ἀραβοσίτου... Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐν τῷ σταθμῷ Ἰπότο διαμονῆς ἡμῶν ἐπάσχομεν δεινῶς ὑπὸ ἀδυναμίας καὶ ἐξαντλήσεως. Ἡ φύσις ἡ μᾶς δίδει πείναν καὶ δὲν μᾶς δίδει τίποτε νὰ φάγωμεν, ἡ μᾶς παρέχει τὰ πάντα ἐν ἀφθονίᾳ καὶ μᾶς ἀποστερεῖ τὴν ὄρεξιν. Τὰς δύο ταύτας ἡμέρας εἶχομεν φάγη ἀφθόνως ὄρουσαν καὶ αἰγίον κρέας καὶ ὡς ἐκ τούτου ἤρχισαμεν νὰ πάσχωμεν παντὸς εἶδους ἐνοχλήματα. Τὰ μασσητικά ἡμῶν ὄργανα δὲν εἴξευρον πλέον νὰ ἐπιτελῶσι τὴν λειτουργίαν των, ὁ δὲ στόμαχος ἡμῶν δὲν ἐδέχετο τίποτε καὶ ἐφαίνετο ἐν ἀταξίᾳ.» Ἄλλ' οἱ κατ' ἀρχὰς τοσοῦτον φιλόφρονες Μανζέμα ἤρχισαν νὰ ψυχραίνωνται ἀφότου παρετήρησαν ὅτι ὁ Στάνλεϋ δὲν εἶχε φέρῃ δῶρα δι' αὐτοὺς, διότι ἄλλα μὲν εἶχεν ἀφίσῃ παρὰ τῷ Νέλσωνι, ἄλλα δὲ εἶχον ἀπολεσθῇ κατὰ τὴν πορείαν. Διὰ τοῦτο ἤρχισαν οἱ Μανζέμα νὰ πωλῶσι τὰ τρόφιμα ὅλον ἐν ἀκριβώτερον, οἱ δὲ πεινῶντες Σανσιβαρίται ἠναγκάζοντο νὰ πωλῶσι δι' ὀλίγην τροφήν τὰ ὑποκάμισά των, τὰ σαρίκια των, τὰ ἐπανωφόρια των, τὰ μαχαίριά των καὶ τὰς ζώνας των. Μετὰ ταῦτα δὲ ἐδυσίαζον δι' ὀλίγους στάχεις ἀραβοσίτου καὶ αὐτὰ τὰ ὅπλα των. «Ἡπειλούμεθα λοιπὸν» ἀναφωνεῖ ὁ Στάνλεϋ «ὑπὸ τοῦ κινδύνου νὰ γείνωμεν δούλοι τῶν δούλων τῶν Ἀράβων, ἀφοῦ κατωρθώσαμεν νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὸν θάνατον τῆς πείνης καὶ ἀπὸ τὰς φοβερὰς βλάβας, ἃς ἠδύναντο νὰ ἐπιφέρωσιν ἡμῖν αἱ πολυάριθμοι φυλαὶ τῶν ἀγρίων.» Πρὸς πρόληψιν τοῦ κακοῦ ἠναγκάσθη ὁ Στάνλεϋ νὰ λάβῃ αὐστηρότατα μέτρα. Εἰς Σανσιβαρίτης, ὅστις εἶχε φωραθῇ ὅτι ἐκλείψε καὶ ἐπώλησεν ἐν ὅπλῳ εἰς τοὺς Μανζέμα, ἐθανατώθη διὰ τῆς ἀγχόνης. Τὸ μέτρον τοῦτο ἀποκατέστησε τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν, ἡ δὲ ἀποφασιστικότης τοῦ Στάνλεϋ ἐνεποίησε καὶ εἰς τοὺς Μανζέμα τὴν ποδομένην ἐντύπωσιν.

Ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν τοῦ Νέλσωνος καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ λιμοῦ ἀπολειφθέντων, μόλις τῇ 26. ὁκτωβρίου ἠδυνήθη νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν πορείαν ὁ

ἀξιωματικὸς Ἰέφσον μετὰ 40 ἀνδρῶν ἐκ Σανσιβάρ καὶ 30 δούλων τῶν Μανζέμα, φερόντων ἱκανὴν ποσότητα τροφίμων. Διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἣν ἕτερον διὰ τοῦ δάσους μέχρι τοῦ σταθμοῦ τοῦ Κιλόγγα Λόγγα, ἐπέστρεψεν ὁ Ἰέφσον ταχέως, συναντῶν κατὰ διαστήματα τοὺς σκελετοὺς τῶν ὑπὸ τῆς πείνης ἀποθανόντων ἐταίρων.

Ἐν τῇ πρὸς τὸν Στάνλεϋ ἐκδέσει τοῦ διηγεῖται ὁ Ἰέφσον τὰ κατὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ Νέλσωνος ὡς ἐξῆς: «Μόλις ἐξημέρωσε τῇ 29. ὁκτωβρίου, ἐξεκίνησα ἔχων στερεὰν ἀπόφασιν νὰ φθάσω κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν Νέλσωνα καὶ νὰ βεβαιωθῶ ἂν εἶνε εἰσέτι ζωντανός. Συνοδευόμενος ὑπὸ ἐνὸς μόνου ἀνδρὸς ἐπροχώρησα ταχέως καὶ ἀφῆκα τοὺς ἄλλους πολὺ μακρὰν ὀπισθὲν μου. Ὅτε ἐπλησίασα πρὸς τὸ πεδῖον ἐκεῖνο τοῦ λιμοῦ, κατελήφθην ὑπὸ πυρετώδους ἀνυπομονησίας νὰ βεβαιωθῶ περὶ τῆς τύχης τοῦ Νέλσωνος, καὶ ἤρχισα νὰ τρέχω, διαπερῶν ποταμοὺς καὶ ῥύακας καὶ τάφρους καὶ τέλματα.

Ὅτε ἀπὸ τοῦ πλησιεστάτου λόφου κατέβην εἰς τὸ πεδῖον οὐδένα ἄλλον ἦχον ἤκουσα εἰ μὴ τοὺς λυγμοὺς καὶ τὴν ἀγωνίαν δύο ἀποθνησκόντων ἐν τινὶ καλύβῃ. Ὅλος ὁ τόπος ἐκεῖνος εἶχε τὴν ὄψιν τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ πένθους. Ἐπορεύθην ἡμέρα περὶ τὴν σκηνὴν καὶ εὗρον ἐκεῖ τὸν Νέλσωνα καθήμενον· ὁ δυστυχὴς ἀνὴρ ἔλαβε τὴν προταθείσαν αὐτῷ χεῖρά μου καὶ εἰτα ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπον, στενάζων καὶ παραπονούμενος μὲ ἀσθενῇ φωνῇ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ τοῦ ἀδυναμίας. Ἡ ὄψις τοῦ ἦτο πολὺ μεταβεβλημένη· ἐφαίνετο ἐξηντλημένος καὶ κάτισχνος καὶ εἶχε βαθεῖας αὐλακας περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ρυτίδας περὶ τὸ στόμα. Μοὶ διηγεῖτο τὴν ἀπελπίαν, ὑφ' ἧς κατελαμβάνετο κατ' ἐκαστὴν ἡμέραν, ἥτις παρήρχετο χωρὶς νὰ ἔρχεται καμμία βοήθεια· ἐπὶ τέλους ἐσημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι μᾶς συνέβη δυστύχημά τι καὶ ὅτι ἠναγκάσθημεν νὰ τὸν ἐγκαταλείψωμεν. Ἐκ τῶν 56 ἀνδρῶν, οἵτινες εἶχον μείνη μετ' αὐτοῦ, ὑπελείποντο μόνον 5, ἐκ τούτων δὲ οἱ δύο ἔπνεον τὰ λείψια. Πάντες οἱ λοιποὶ ἢ ἀπέθανον ἢ ἐλιποτάκτησαν.» — Οἱ σωθέντες μετεκομίσθησαν ὑπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ Bonny εἰς τὴν ἀποικίαν τῶν Μανζέμα ἐν Ἰπότῳ, ἐνθα ὁ λοχαγὸς Νέλσων ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνέλαβε τὰς δυνάμεις, οὕτως ὥστε βραδύτερον ἠδυνήθη νὰ συμμετάσχῃ ὅλων τῶν κακουχιῶν τῆς περαιτέρω πορείας.

Ὁ Στάνλεϋ, καταλιπὼν τοὺς ἀσθενεῖς ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Δρ. Parkes καὶ τὸ πλοιάριον ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ Κιλόγγα Λόγγα, ἐπεχείρησε μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων ἀνδρῶν τὴν εἰς τὰ πρόσω πορείαν. Ἐφθασεν ἤδη εἰς τὴν χώραν τῶν Βαλέσσε, ἥτις διακρίνεται διὰ τὴν ιδιορρυθμίαν τῶν κωμῶν τῆς. Αἱ κῶμαι αὗται τῶν Βαλέσσε φαίνονται ἐκ πρώτης ὄψεως ὡς ἀποτελούμεναι

ἐκάστη ὑπὸ ἐνὸς μόνου μακροῦ καὶ ταπεινοῦ οἰκοδομήματος μὲ κεκλιμένην στέγην καὶ μὲ πολλὰς μικρὰς θύρας, εἰσαγούσας εἰς τὰ διάφορα δωμάτια τοῦ οἰκοδομήματος. Ἡ διὰ τοῦ δάσους τῶν Βαλέσσε πορεία παρῆχε νέας δυσχερείας.

Αἱ κῶμαι αὗται τῶν Βαλέσσε εἶναι ἰδρυμένα εἰς τὰ ἀραιὰ μέρη τοῦ δάσους, ἅτινα ἐνίοτε εἶναι λίαν ἐκτεταμένα, πάντα δὲ ἐντελῶς κεκαλυμμένα μὲ ξηροὺς κλάδους, ρίζας, συντρίμματα κορμῶν καὶ ἄλλα λείψανα τοῦ παναρχαίου καὶ αὐτοφυοῦς δάσους. Ὅπως ἐννοήσωσιν οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν τὰς νέας δυσχερείας καὶ τοὺς μόχθους τῆς διὰ τῶν μερῶν τούτων περαιτέρω πορείας, παραδέτομεν ἐνταῦθα μικρόν τι ἀπόσπασμα ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Στάνλεϊ γενομένης σχετικῆς περιγραφῆς: «Πράγματι, ὑπαιθρόν τι μέρος τῆς δασώδους χώρας τῶν Βαλέσσε πρὸς οὐδὲν ἄλλο δύναται κάλλιον νὰ παραβληθῇ ἢ πρὸς μεγάλην τινὰ διὰ δενδροτομίας ἀνοιχθεῖσαν καὶ ὁλόκληρον τὸ χωρίον περιβάλλουσιν αὐλήν, πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ πυκνοῦ καὶ σκοτεινοῦ δάσους περιφρασσομένην. Ὁ ἐξερχόμενος ἐκ τῶν σκιῶν τοῦ δάσους, ἀκολουθεῖ τὴν ἀτραπὸν ἄγουσαν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τριάκοντα ἴσως μέτρα κατὰ τὸ μήκος μεγάλου τινὸς δένδρου, εἶτα δὲ τρεπομένην αἰφνης κατ' ὀρθὴν γωνίαν ἐπὶ ἓν μέτρον κατὰ τὸ μήκος χονδροῦ τινος κλάδου, καὶ μετὰ ταῦτα ἄγουσαν ἐπὶ τινὰ βήματα ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους, μέχρις οὗ ὁ ὁδοπόρος ἴσταιται αἰφνης πρὸ τινος κολοσσιαίου καταβεβλημένου δένδρου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρέπει ν' ἀναρριχηθῇ, ὅπως μετὰ μίαν σιγμὴν εὐρεθῇ ἔμπροσθεν ἄλλου τινος γιγαντιαίου δένδρου μὲ πολυαριθμούς καὶ πολυπλοκατάτους κλάδους, διὰ τῶν ὁποίων πάλιν πρέπει νὰ διεισδύῃ ἔρπων καὶ διολισθαίνων καὶ ἀναρριχώμενος μέχρις οὗ πατήσῃ ἀσφαλῶς ἐπὶ τινος στερεωτέρου κλάδου. Ἀπὸ τῶν χονδροτέρων κλάδων φθάνει εἰς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου, ἐφ' οὗ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν του, μέχρις οὗ αἰφνης συναντᾷ ἕτερον δένδρον, μεγαλύτερον τοῦ πρώτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀναρριχώμενος ὡς πρότερον ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον εὐρίσκεται αἰφνης εἰς ὕψος 6 μέτρων ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους. Ὁ εὐρισκόμενος μεταξὺ τῶν κλάδων εἰς τοιοῦτον ὕψος πρέπει νὰ εἶνε πολὺ προσεκτικὸς, ψύχραιμος, καὶ ἰσχυρὸς τὰ νεῦρα. Ἐπισηφῶς καὶ κινδυνωδῶς θέτων τὸν πόδα ἐπὶ τινος κλάδου καταβαίνει εἶτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου μέχρις οὗ φθάνει εἰς ταπεινότερόν τινα κλάδον δύο μέτρα ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους, ἐντεῦθεν δὲ ἀναγκάζεται νὰ ἀναρριχηθῇ ἐπὶ ἄλλου ὁλονὲν λεπτυνομένου κλάδου καὶ νὰ παρακολουθῇ αὐτὸν μέχρι ὕψους 6 μέτρων. Ἐντεῦθεν μεταβαίνει ἐπὶ ἄλλου γιγαντιαίου δένδρου, καὶ ἐξακολουθεῖ ὡς ἀνωτέρω τὴν πορείαν του ἀναβαίνων καὶ καταβαίνων ἐπὶ ὁλοκλήρους ὥρας ἐν τῇ ἀνυποφόρῳ καύσωνι καὶ ἐν τῇ πνιγρᾷ καὶ πλήρῃ ἀναθυμιάσεων ἀτμοσφαίρᾳ, μέχρις οὗ ὁ ἰδρὼς ἀρχίζει νὰ ἐκρέῃ ποταμιδὸν ἐκ τῶν πόρων. Τρεῖς φορὰς ἐκινδύνευσαν κατὰ τὰς φοβεράς ταύτας γυμναστικὰς ἀσκήσεις νὰ κατασυντριβῶν καὶ ὡς ἐκ θαύματος διέφυγον τὸν βέβαιον θάνατον. Εἰς τῶν ἀνδρῶν καταπεσῶν ἔμεινε πάραυτα νεκρὸς, πολλοὶ δὲ ἔλαβον φοβερωτάτας τραυματίσεις. Καὶ ὅμως ἡ τοιαύτη μετάβασις ἐκ τοῦ σκοτεινοῦ δάσους εἰς τὰ ὑπαιθρα χωρία τῶν Βαλέσσε δὲν εἶνε τόσοσιν κινδυνώδης διὰ τὸν γυμνόπουν ὅσον διὰ τὸν φοροῦντα ὑποδήματα, πρὸ

πάντων κατὰ τὰς ἐωθινὰς ὥρας, ὅτε ἡ δρόσος δὲν ἐξητρίσθῃ εἰσέτι, ἢ μετὰ τινὰ βροχὴν. — Τὸ χωρίον εὐρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀραιοῦ μέρους τοῦ δάσους. Πολλάκις, ὅταν ἐτύχαινε νὰ εὐρεθῶμεν εἰς ἀραιόν τι μέρος τοῦ δάσους κατ' ἣν ὥραν συνήθως κατεσκηνοῦμεν, συνεχαίρομεν ἀλλήλοις, ἔπειτα ὅμως ἐχρειάζομεθα μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἀκόμη, μέχρις οὗ φθάσωμεν εἰς τὸ χωρίον. Εἶνε παράδοξον θέαμα, νὰ βλέπῃ τις μίαν ὁλόκληρον καραβάναν φορτωμένην μὲ βαρέα φορτία, διαβαίνουσαν ἐπὶ τῶν συντριμμάτων τούτων τοῦ δάσους, ὑπεράνω τοῦ ἐντελῶς μὲ κορμούς δένδρων κεκαλυμμένου ἐδάφους, ὑπεράνω τῶν ποταμῶν, τῶν τελμάτων, τῶν ρυακίων καὶ τῶν τάφρων, ἀναρριχωμένην ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον καὶ βαδίζουσαν πολλάκις ἐπὶ ἐνὸς λείου καὶ λεπτοῦ κορμοῦ, ἔχοντος μόλις 15 ἑκατοστομέτρων πάχος, καὶ εὐρισκομένου εἰς ὕψος 6 ἕως 7 μέτρων ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους. Τινὲς κρημνίζονται, ἄλλοι ταλαντεύονται, δύο ἢ τρεῖς ἔπεσον ἤδη ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου, ἄλλοι πάλιν αἰωροῦνται εἰς μεγαλύτερον ἔτι ὕψος, ἄλλοι δὲ ἔρπουσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διεισδύοντες διὰ μέσου τῶν πυκνῶν λοχμῶν, πλείστοι δὲ ἄλλοι διαπερῶσι διὰ μέσου τῶν πολυπλοκατιῶν κλάδων, τριάκοντα ἄνδρες ἢ καὶ περισσότεροι ἴστανται ἐπὶ ἐνὸς μόνου εὐδυτενοῦς καὶ λεπτοῦ κορμοῦ, ἄλλοι δὲ μένουσι τοποθετημένοι ὡς φρουροὶ ἐπὶ τῶν κλώνων, ἀγνοοῦντες ποῦ νὰ τραπῶσι. Πάντα δὲ ταῦτα γίνονται ἔτι ἐπιμοχθότερα καὶ κινδυνωδέστερα, ὅσάκις ἐξ ὅλων τῶν διευθύνσεων παρίπτανται ροιζοῦντα διὰ τοῦ ἀέρος τὰ θανατηφόρα βέλη τῶν ἐνεδρευόντων ἰθαγενῶν, οἵτινες, χάρις τῷ Θεῷ, δὲν εἶναι πολυάριθμοι.»

ΟΙ ΠΥΓΜΑΙΟΙ.

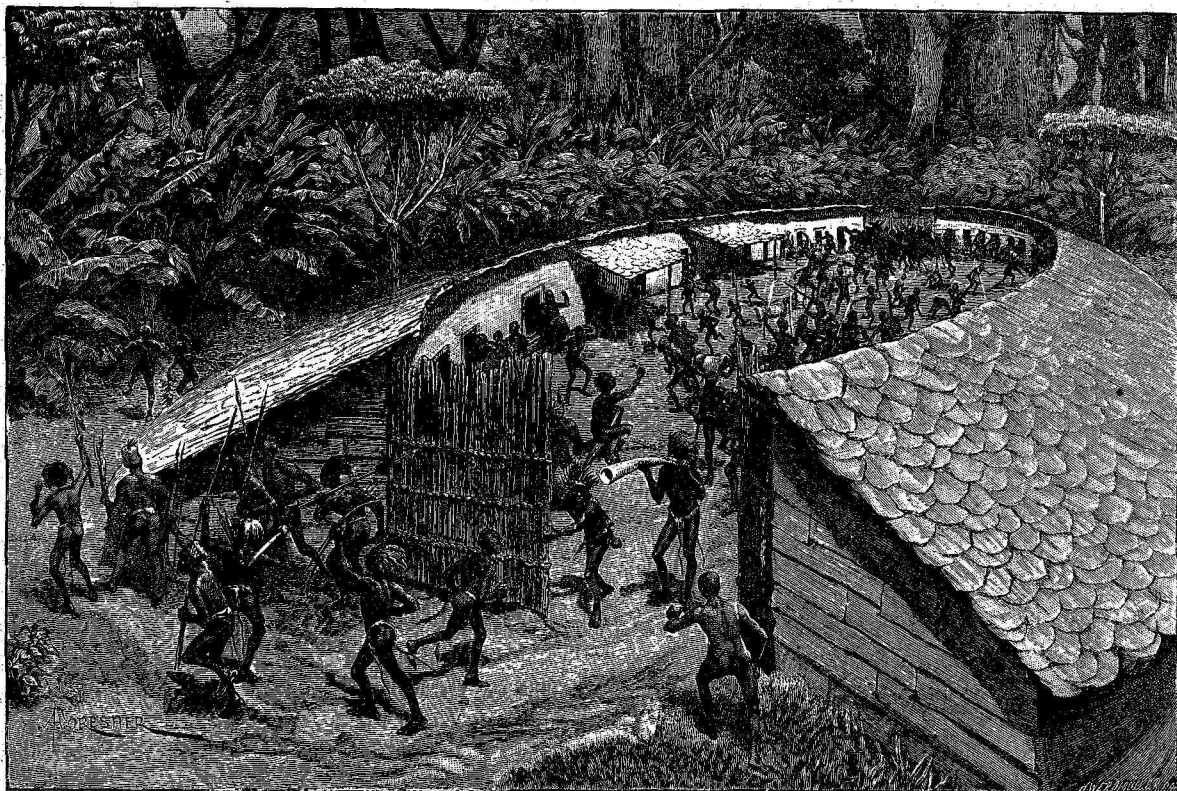
Ἐκ τῶν φυλῶν τῶν ἀγρίων τῶν κατοικούντων ἐν τῷ ἀπεράντῳ ἐκείνῳ δάσει τῆς κεντρῶς Ἀφρικῆς τὰς πλείστας δυσχερείας καὶ τὸν πλείστον ὀλεθρον παρεσκεύασαν εἰς τὴν καραβάναν τοῦ Στάνλεϊ οἱ πυγμαῖοι. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐθεωροῦντο τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς ὡς ἡ πατρίς τῶν πυγμαίων. Ἀπὸ τῶν περιηγήσεων τοῦ Γερμανοῦ Σβάινφουρτ κατέστη πασίγνωστον ὅτι οἱ πυγμαῖοι δὲν εἶναι μυθώδη ὄντα, ὡς ἐθεωροῦντο πρότερον. Ὁ Γερμανὸς οὗτος περιηγητὴς ἀνεκάλυψε τὴν ναννοφυὴ φυλὴν τῶν Ἀκκα, οἵτινες πιθανῶς συγγενεθεοῦσι πρὸς τοὺς Ὀττεντότους τῆς νοτίου Ἀφρικῆς. Φυλαὶ νάννων ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἐν τῇ δυτικῇ Ἀφρικῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀσχάντι, ὑποτίθεται δὲ ὅτι αἱ φυλαὶ αὗται εἶναι τὰ λείψανα τῶν παναρχαίων κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ δίαιτα τῶν πυγμαίων εἶνε πανταχοῦ ἡ αὐτή. Ζῶσιν ἐκ τοῦ κυνηγίου, μεταχειρίζονται ὡς ὅπλα βέλη φαρμακερά, καὶ διάγουσι νομαδικὸν βίον. Καὶ αἱ φυλαὶ τῶν πυγμαίων, τὰς ὁποίας ἐγνώρισεν ὁ Στάνλεϊ, ἔχουσι τὰ αὐτὰ γνωρίσματα, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς ἐξῆς περιγραφῆς ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Στάνλεϊ:

«Διεσπαρμένοι ἐν τῇ δασώδει χώρᾳ τῶν Βαλέσσε μεταξὺ τοῦ Ἰτότο καὶ τοῦ ὄρους Πισγάχ ἀφ' ἐνὸς καὶ τῶν ποταμῶν Νγαίγιου καὶ Ἰτούρι ἀφ' ἑτέρου, τοῦ ὁποίου μέρους ἡ ἑκτασις εἶνε περίπου ἴση πρὸς τὰ δύο τρίτα τῆς Σκωτίας, ζῶσιν οἱ Βαμποῦττοι, οἵτινες καλοῦνται καὶ Βατούα, ἢ Ἀκκα ἢ Βασούγγου. Οἱ ἄνθρω-

ποι οὔτοι εἶναι νάννοι ἤτοι πυγμαῖοι, ἄγουσι νομαδικὸν βίον, ἔχουσι μέγεθος μικρότερον τοῦ κανονικοῦ, ζῶσιν ἐντὸς τῶν πυκνοτέρων καὶ σκοτεινότερων μερῶν τοῦ δάσους καὶ τρέφονται ἐκ τῶν ἀγρίων ζώων, τὰ ὅποια μετ' ἐξαιρετικῆς ἐπιδεξιότητος θηρεύουσι. Τὸ μέγεθός των εἶνε διάφορον, παραλλάσσον μεταξύ 90 ἑκατοστῶν καὶ 1,4 τοῦ μέτρου. Ὁ ἐν τῇ τελείᾳ σωματικῇ του ἀναπτύξει εὐρισκόμενος πυγμαῖος ἔχει κατὰ μέσον ὄρον βάρος 40 χιλιογράμμων. Ἰδρύνουσι τὰς σκηνάς των εἰς ἀπόστασιν 3 ἕως 5 χιλιόμετρων περιφερείας περί τινα φυλὴν τῶν γεωργικῶν βίον ἀγόντων ἰθαγενῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εἶναι ὠραῖοι καὶ δυνατοὶ ἄνθρωποι. Περί τινα ἡραιωμένον χώρον τοῦ δάσους εὐρίσκονται ἐν ταῖς πυκναῖς συνδενδρίαις 10 ἢ καὶ 12 κεχωρισμένα

καὶ τὰς διφθέρας (τὰ γουναρικά) καὶ τοὺς ὀδόντας τῶν ἐλεφάντων. Πρὸς τοῦτοις συλλαμβάνουσι πτηνὰ χάριν τῶν πτερῶν καὶ τῶν πέλων, συλλέγουσι μέλι ἄγριον, παρασκευάζουσι δηλητήρια, καὶ πωλοῦσι πάντα ταῦτα εἰς τοὺς μεγαλοσωμότερους ἰθαγενεῖς ἀντὶ καρπῶν βανανέας, γλυκέων γεωμήλων, καπνῶν, δοράτων, μαχαίρων καὶ βελῶν. Τὸ ἀπέραντον ἐκεῖνο δάσος θὰ καδίστατο ταχέως ἔρημον ἀγρίων ζώων, ἂν μὴ περιωρίζοντο οἱ πυγμαῖοι εἰς μικράς, ὀλίγων τέτραγωνικῶν μιλίων ἐκτάσεις πέριξ τῶν ἀραιῶν τοῦ δάσους μερῶν.

Οἱ Πυγμαῖοι παρέχουσι καὶ ἄλλας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς σωματικῶς μᾶλλον ἀνεπτυγμένους ἰθαγενεῖς, οἵτινες ζῶσιν ὡς γεωργοὶ εἰς τὰ ἀραιὰ μέρη τοῦ δάσους, Ἐμπειροὶ ὄντες τῶν ἀδιεξόδων λαβυρίνθων τοῦ δάσους,

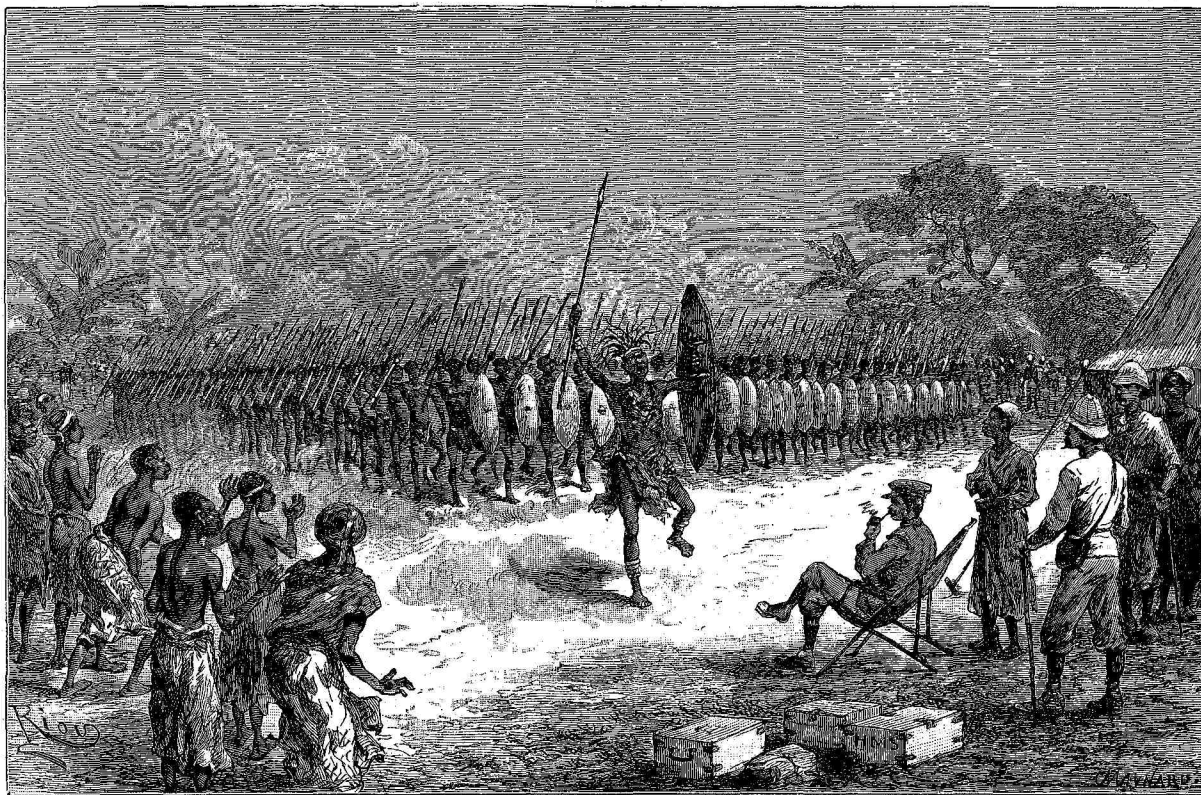
ΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΛΑ. ΕΝ ΪΦΟΥΓΟΥ.

κοινότητες τῶν πυγμαίων τούτων, οἵτινες πάντες συμποσοῦνται εἰς 2000—2500 περίπου. Μετὰ τὰ ὅπλα των, τὰ μικρὰ τόξα καὶ τὰ βέλη, τῶν ὁποίων αἱ αἰχραὶ εἶναι ἀλειμμένα μετὰ δηλητήριον, καὶ μετὰ τὰ δόρατά των φονεύουσιν ἐλέφαντας, βουβάλους καὶ ἀντιλόπας. Ἐκτὸς τούτου σκάπτουσι βαθεῖς λάκκους καὶ καλύπτουσιν αὐτοὺς ἐπιδεξίως μετὰ λεπτὰ ῥαβδία καὶ μετὰ φύλλα, εἴτα δὲ μετὰ χώμα, οὕτως ὥστε οἱ ἐλέφαντες καὶ τὰ ἄλλα μεγάλα θηρία ἐμπίπτουσιν εἰς τοὺς λάκκους καὶ συλλαμβάνονται. Μετὰ τῆς αὐτῆς δολιότητος ἰδρύνουσι παγίδας διὰ τῶν ὁποίων ζωγοῦσι τοὺς σιμπανσᾶς τοὺς παβιαγοὺς καὶ τὰ λοιπὰ εἶδη τῶν πιθήκων. Ἀνευρίσκοντες τὰ ἵχνη τῶν μοσχογαλῶν, τῶν ἰχνευμόνων καὶ τῶν μικρῶν τρακτικῶν θέτουσιν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα παγίδας τοξοειδεῖς, ἐν αἷς τὰ ζῶα ταῦτα κατὰ τὴν ταχειᾶν αὐτῶν διάβασιν συλλαμβάνονται ζῶντα ἢ στραγγαλίζονται. Ἐκτὸς τοῦ κρέατος τῶν σφαττομένων ἀγριμίων μεταχειρίζονται καὶ τὸ δέριμα πρὸς κατασκευὴν ἀσπίδων, χρησιμοποιοῦσι δὲ

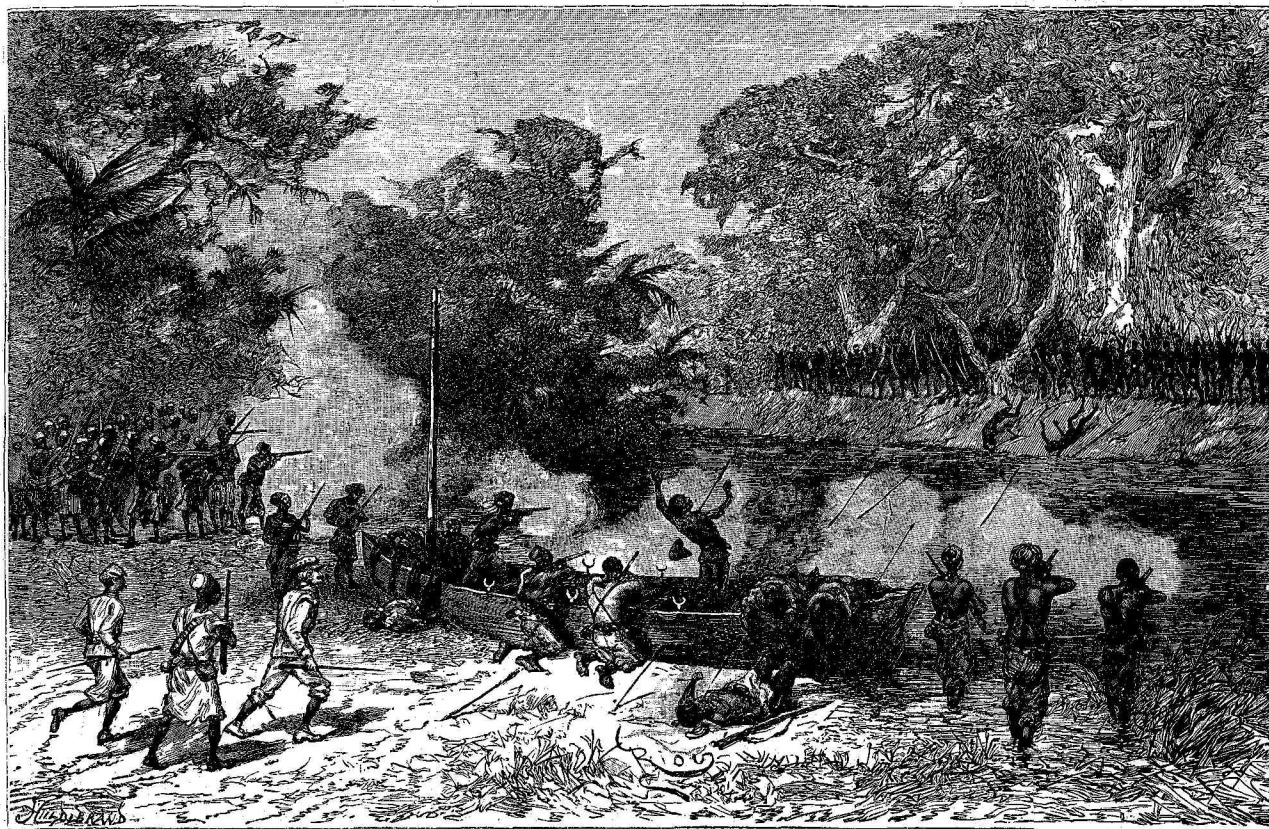
δύνανται εὐκόλως νὰ κατασκοπῶσι, νὰ μανθάνωσι ταχέως τὴν προσέγγισιν ξένων, καὶ νὰ εἰδοποιῶσιν ἐγκαίρως τοὺς μονίμως ἔγκατεστημένους ἐν τῷ δάσει φίλους των. Οἱ Πυγμαῖοι εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἐθελονταὶ φύλακες, οἵτινες περιφρουροῦσι τὰς ἐν τῷ δάσει ὑπαίθρους κώμας τῶν λοιπῶν ἰθαγενῶν. Πᾶσα ἀτραπός, καθ' ὅσαν δῆποτε διεύθυνσιν, ἄγει διὰ μέσου τῶν σκηνωμάτων αὐτῶν. Κατὰ τοὺς διηνεκεῖς πολέμους τῶν ἐν τῷ δάσει ἀγρίων φυλῶν πρὸς ἀλλήλας, οἱ Πυγμαῖοι συμμαχοῦσι τῇ ἰσχυροτέρᾳ γειτονικῇ φυλῇ κατὰ τῶν εἰσβαλλόντων ξένων ἰθαγενῶν, ὡς ἐχθροὶ δὲ οὐδαμῶς εἶνε εὐκαταφρόνητοι. Ὅταν βέλος πρὸς βέλος, δηλητήριον πρὸς δηλητήριον, πανουργία πρὸς πανουργίαν ἀντιπαλαίωσιν, ἡ μεγίστη πιθανότης τῆς νίκης εἶνε ὑπὲρ τῆς μερίδος, μετ' ἧς συμμαχοῦσιν οἱ Πυγμαῖοι. Τὰ μικρὰ καὶ εὐκίνητα σώματα, ἡ ὑπεροχὴ ἐν τῇ θηρευτικῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἐμπειρίᾳ τῶν τόπων, ἡ πανουργία καὶ δολιότης εἶναι προσόντα τῶν Πυγμαίων, ἅτινα θὰ κα-

θίσταν αὐτοὺς ἰσχυροὺς καὶ φοβεροὺς ἀντιπάλους, τοῦ-
του δὲ πληρεστάτην συναισθήσιν ἔχουσιν αἱ γεωργικαὶ

τῶν Πυγμαίων, καθότι ὁ πληθυσμὸς τῶν νομαδικῶν
τούτων κοινοτήτων ὑπερβαίνει πολλάκις σημαντικῶς τὸν

ΧΟΡΟΣ ΦΑΛΑΓΓΟΣ ΤΩΝ ΜΑΧΗΤΩΝ ΤΟΥ ΜΑΣΑΜΠΟΝΙ.

Η ΠΡΩΤΗ ΜΑΣ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΑΣΑΜΠΟΝΙ.

φυλαὶ τῶν ἰθαγενῶν. Αἱ φυλαὶ αὗται θὰ ἐπεδύμουν
ἐνίοτε τὴν ἀπομάκρυνσιν καὶ εἰς ἄλλο μέρος μετάβασιν

πληθυσμὸν αὐτῶν τῶν μονίμως ἐγκατεστημένων φυλῶν,
αἵτινες πολλάκις ἀναγκάζονται ἀντὶ ὀλίγων διφθερῶν

καὶ ὀλίγου κρέατος ἀγριμῶν νὰ ἀφίνωσιν εἰς τοὺς πυγμαίους ἐλευθέραν τὴν εἰσόδον εἰς τοὺς βανανεῶνας καὶ εἰς τοὺς κήπους των. Ὡς φαίνεται, οὐδὲν ἔθνος τοῦ κόσμου εἶνε ἀπὴλλαγμένον παρασίτων ἀνθρώπων. Αἱ φυλαὶ τοῦ μεγάλου δάσους τῆς κεντρῶας Ἀφρικῆς ὑποφέρουσι πολλὰ δεινὰ ἐκ μέρους τῶν μικροσώμων τούτων ἀγρίων, οἵτινες προσκολλῶνται πλησίον τῶν ἀραιῶν καὶ καλλιεργουμένων μερῶν τοῦ δάσους καὶ ἐφ' ὅσον χρόνον τρέφονται καλῶς ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν γειτόνων των, κολακεύουσιν αὐτοὺς, ἔπειτα ὅμως καταπιέζουσιν αὐτοὺς διὰ τῶν ληστρικῶν ἐπιδρομῶν των.

Οἱ Πυγμαῖοι ἰδρύουσιν ἐν κύκλῳ τὰς κατοικίας των, ταπεινὰ καὶ προχειρῶς κατεσκευασμένα οἰκοδομήματα, ἐν σχήματι ἡμίσεως φωῦ τμηθέντος κατὰ τὸ μήκος αὐτοῦ, καὶ ἔχοντα εἰς ἑκάτερον ἄκρον ἀνὰ μίαν θύραν 60 ἕως 90 ἑκατοστομέτρων ὕψους. Τὸ κέντρον τοῦ ὑπὸ τῶν οἰκημάτων τούτων σχηματιζομένου κύκλου χρησιμεύει ὡς διαμονὴ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς κοινότητος καὶ ὡς κοινὴ πλατεῖα. Περίπου 100 μέτρα μακρὰν τῆς συνοικίας ταύτης εὐρίσκεται ἐπὶ ἑκάστης ἀτραποῦ ἰδρυμένος ἀνὰ εἰς οἰκίσκος, χωρῶν δύο μόνον πυγμαίους καὶ χρησιμεύων ὡς σκοπιὰ.

Ὑπάρχουσι δύο διαφοροὶ φυλαὶ Πυγμαίων, ὅλως ἀνόμοιοι πρὸς ἀλλήλας κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τὸν σχηματισμὸν τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου. Ἄν ἡ ἑτέρα τῶν φυλῶν τούτων εἶνε ἡ τῶν Βατοῦα ἡ δὲ ἑτέρα τῶν Βαμπούττι, ἀγνοοῦμεν, τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι εἶναι τοσοῦτον διαφοροὶ πρὸς ἀλλήλας ὡς λ.χ. οἱ Τοῦρκοι πρὸς τοὺς Σκανδιναυίους.

Οἱ Βατοῦα ἔχουσιν ἐπιμήκεις κεφαλὰς, μακρὰ καὶ στενὰ πρόσωπα καὶ ὑπερύδρους μικροὺς ὀφθαλμοὺς, εὐρισκόμενους πολὺ πλησίον ἀλλήλων καὶ παρέχοντας αὐτοῖς ὄψιν σκυθρωπὴν, φιλόμαχον καὶ δύστροπον. Οἱ Βαμπούττι ἔχουσι στρογγύλα πρόσωπα, ὠραίους ὀφθαλμοὺς ὁμοιάζοντας κατὰ τὸ χρῶμα πρὸς τοὺς τῆς δορκάδος καὶ μεμακρυσμένους ἀπ' ἀλλήλων, μέτωπον δὲ εὐρὺ καὶ ὑψηλόν, παρέχον αὐτοῖς ἔκφρασιν εὐλκρινείας καὶ ἀπλοϊκότητος, χροιάν δὲ κιτρίνου ἐλεφαντόδοντος.» —

«... Μετὰ τρίωρον πορείαν ἐφθάσαμεν τῇ 28. ὁκτωβρίου εἰς τὰς φυτείας τοῦ Ἀβατίκο, καὶ ἦν ἀκριβῶς στιγμήν οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων μας ἐκινδύνουν ν' ἀποθάνωσιν ὑπὸ τῆς πείνης. Ὅπως οἱ πειναλέοι λύκοι κατὰ τῆς λείας των οὕτως ἐφόρμησαν καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰς φυτείας τῶν βανανεῶν. Ἐνταῦθα ἐμείναμεν δύο ἡμέρας χάριν προνομῆς καὶ προμηθείας τροφίμων.

Ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν ἀφίξιν ἡμῶν εἰς Ἀβατίκο προσήχθη ἐνώπιόν μου ἐν ζευγὸς νεαρῶν Πυγμαίων,

ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, οἵτινες ὅμως ἀγνοῶ εἰς ποίαν σχέσιν εὐρίσκοντο πρὸς ἀλλήλους. Ὁ ἀνὴρ εἶχε πιδανῶς ἡλικίαν 21 ἐτῶν. Ὁ ἀξιωματικὸς Bonny ἐμέτρησεν αὐτὸν μετὰ πάσης ἀκριβείας ἐγὼ δὲ ἐσημείωσα τὰ μέτρα ὡς ἑξῆς:

Μῆκος τοῦ σώματος 1,219 μέτρ. — Περιφέρεια τῆς κεφαλῆς 51,4 ἑκατοστόμ. — Μῆκος ἀπὸ τοῦ πώγωνος μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ ὀπισθοκranίου 61,5 ἑκατοστόμ. — Περιφέρεια τῶν στέρνων 64,6 ἑκατοστόμ. — Τῆς κοιλίας 70,5 ἑκατοστόμ. — Τῶν ἰσχύων 57,1 ἑκατοστόμ. — Τῆς χειρὸς 10,8 ἑκατοστόμ. — Τῶν μυῶνων τοῦ ἀριστεροῦ βραχίονος 19 ἑκατοστόμ. — Τοῦ ποδὸς περὶ τοὺς ἀστραγάλους 17,8 ἑκατοστόμ. — Τοῦ γαστροκνημίου 19,7 ἑκατοστόμ. — Μῆκος τοῦ δείκτου 5 ἑκατοστόμ.

— Μῆκος τῆς δεξιᾶς χειρὸς 10,2 ἑκατοστόμ. — Τοῦ ποδὸς 15,8 ἑκατοστόμ. — Τοῦ σκέλους (ποδός) 55,9 ἑκατοστόμ. — Τῆς ῥάχεως 47 ἑκατοστόμ. — Τοῦ βραχίονος μέχρι τῶν ἄκρων δακτύλων 50,1 ἑκατοστόμ.

Οὗτος ἦτο ὁ πρῶτος ἐντελῶς ηὔξημένος νάννος, τὸν ὁποῖον εἶδομεν. Τὸ δέρμα τοῦ ἦτο χαλκόχρουν, ψηλαφησάντες δὲ τὸ σῶμά του, ὅπερ ἦτο κεκαλυμμένον μὲ λεπτὰς καὶ πυκνὰς τρίχας 13 χιλιοστομέτρων μήκους, ἐνομίζομεν ὅτι ἐγγίζομεν μαλακόν τι γουναρικόν. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρει εἶδος τι μίτρας, οἷαν φοροῦσιν οἱ ἱερεῖς, κεκοσμημένης μὲ πτερὰ ψιττακοῦ, καὶ τὴν ὁποίαν ἴσως εἶχε κλέψῃ ἢ λάβῃ ὡς δῶρον. Εὐρεῖα τις ταινία φλοιοῦ δένδρου ἐκάλυπτε τὴν γυμνότητα τοῦ ἀνδρός. Αἱ χεῖρές του ἦσαν ἐκτάκτως λεπτοφυεῖς ἀλλὰ ῥυπα-

ρώταται, ἴσως διότι πρὸ μικροῦ εἶχεν ἀπολεπίσῃ βανάνας.

Οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅποια συναισθήματα μοὶ διήγειρεν ἡ θεὰ τῶν ναννοφυῶν τούτων κατοίκων τοῦ ἀπεράντου δάσους τῆς κεντρῶας Ἀφρικῆς. Ἐγὼ τοῦλάχιστον ἠσθάνθην πρὸς τὸ ἀνθρωπάριον ἐκεῖνο περισσότερον σεβασμὸν ἢ πρὸς τὸν γιγαντώδη ἀνδριάντα τοῦ Μέρμνονος ἐν Θήβαις. Τὸ μικρὸν ἐκεῖνο σῶμα παρίστα πρὸ τῶν ὁμμάτων μου τοὺς παναρχαίους τύπους τῶν ἀρχηγῶν ἀνθρώπων, τοὺς ἀπογόνους τῶν ἀρχαιοτάτων ἐποχῶν, τοὺς Ἰσραὴλ τῆς ἀρχεγόνου φυλῆς, αἰωνίως ἀποφεύγοντας τὰς μονίμους ἑδρας τῶν ἐργατῶν, ἐστερημένους ἐσσεῖ τῶν ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων τῆς οἰκογενεικῆς ἐστίας, ἐκδιωχθέντας ἐσσεῖ διὰ τὰς κακίας των, καὶ ἄγοντας ὑπὸ μορφὴν ἀνθρώπων βίον θηριώδη ἐν τοῖς τελματώδεσι καὶ σκοτεινοῖς λαβυρίνδοις τοῦ ἀγριωτάτου καὶ ἀπεράντου δάσους. Φαντάσθητε! Πρὸ 26 αἰώνων οἱ πρόγονοι τοῦ πυγμαίου τούτου ἔχμα-

ΠΥΓΜΑΙΟΣ ΑΙΧΜΑΛΩΤΟΣ.

λάτισαν τοὺς πέντε νεαροὺς νασσαμονίους ἐρευνητὰς καὶ ἐτέρποντο ἐπ' αὐτοῖς ἐν ταῖς κώμαις των παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Νίγειρος. Καὶ πρὸ 40 ἔτι ἑκατονταετηρίδων ἦσαν γνωστοὶ οἱ Πυγμαῖοι οὗτοι, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπηθανάτισαν ἐν ταῖς ῥῥαῖς αὐτῶν τὴν περίφημον μάχην τῶν πυγμαίων τούτων πρὸς τοὺς πελαργούς. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἑκαταίου, 500 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, αἱ ἔδραι τῶν πυγμαίων ἐφέροντο ἐπὶ ἐκάστου γεωγραφικοῦ χάρτου σημειωμέναι παρὰ τῷ ὄρει τῆς σελήνης. Ὅτε ὁ Μωϋσῆς ἐξήγαγε τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰακώβ ἐκ τῆς χώρας τῆς Γεσέμ, οἱ πυγμαῖοι οὗτοι ἦσαν οἱ ἀδιαμφισβήτητοι κυρίαρχοι τῶν σκοτεινοτάτων χωρῶν τῆς σκοτεινῆς ἡπείρου, καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας παραμένουσιν ἐκεῖ, ἐνῷ ἐν τῷ διαστήματι τοσούτων αἰώνων ἀναρίθμητοι δυναστεῖαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων ἐν βραχεὶ σχετικῶς χρόνῳ ἤκρασαν καὶ παρήκμασαν καὶ ἐξηφανίσθησαν. Καὶ καθ' ὅλην τὴν μακρὰν ταύτην σειρὰν τῶν διαρρευσάντων αἰώνων τὰ ἀνθρωπάρια ταῦτα περιπλανήθησαν τῇδε κακεῖσε. Ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Νίγειρος, κατὰ μεγάλας καὶ ἀλληλοδιαδόχους μεταναστεύσεις, ἔφθασαν ἐνταῦθα καὶ ἴδρυσαν τὰς ἐκ φύλλων καὶ κλάδων καλύβας των εἰς τοὺς σκοτεινοτάτους μυχοὺς τοῦ δάσους. Ἀδελφοὶ αὐτῶν εἶναι οἱ νάννιοι τῆς νοτίου Ἀφρικῆς, οἱ καλούμενοι «Bushmen», οἱ Οὐατοῦα ἐν τῇ λεκάνῃ τοῦ Λουλόγγο, οἱ Ἀκκα ἐν Μομβουτοῦ, οἱ Βαλία ἐν Μαβόδε, οἱ Βαμπούτι ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἰχούρου, καὶ οἱ Βατοῦα ἐν ταῖς ὑπαρφαῖς τοῦ ὄρους τῆς Σελήνης.

Ὅτε ὁ αἰχμάλωτος πυγμαῖος περιεκυκλώθη ὑπὸ τῶν γιγαντωδῶν Μαδί, τῶν εὐρυστέρνων Σουδανέζων καὶ τῶν μεγαλοσώμων Σανσιβαριτῶν, ἤρχισα νὰ παρατηρῶ μετὰ μεγάλης περιεργείας τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του, ἅτινα καθ' ἐκάστην του σκέψιν μετεβάλλοντο καὶ ἀποκατάπτριζον τοὺς διαλογισμοὺς του μετὰ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς. Ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ ἐκπληξίς, ὧν ἐπληροῦτο, ὁ ταχέως μετατρέπομενος καὶ παγώνων αὐτὸν φόβος περὶ τῆς τύχης του, αἱ καταλαμβάνουσαι τὸ πνεῦμά του ἀγωνιώδεις ἀμφιβολίαι, ἡ αἴφνης ἀνατέλλουσα ἐν τῇ ψυχῇ του ἐλπίς, ὅτε εἶδεν ἡμᾶς μελιχίους, αἱ στιγμιαῖαι σκιαὶ τῆς μερίμνης καὶ ἀνησυχίας, ἡ περιέργεια τοῦ νὰ μάθῃ πόθεν ἤρχοντο τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα τέρατα, ἅτινα ἐκράτουν αὐτὸν αἰχμάλωτον, καὶ τί ἄρα γε διελογίζοντο κατ' αὐτοῦ, ἂν ἐμελλον νὰ τὸν φονεύσωσι καὶ κατὰ τίνα τρόπον, βράζοντες αὐτὸν ζωντανὸν ἢ κόπτοντες αὐτὸν εἰς τεμάχια; — πᾶσαι αἱ σκέψεις αὗται ἐξωγραφούντο ζωηρότατα ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Εἶτα ἐλαφρὸς τις κλονισμὸς τῆς κεφαλῆς, ἡ ἔτι αὐξηθεῖσα ὠχρότης τῶν χειλέων του καὶ νευρικός τις σκαρδαμυγμὸς τῶν βλεφάρων του ἐδείκνυνον καταφανῶς εἰς πόσῃ ἀγωνίᾳ εὕρισκετο. ὦ, καὶ τί δὲν θὰ ἔπραττεν, ὅπως ἐλκύσῃ πρὸς ἑαυτὸν τὴν εὐνοίαν ἡμῶν τῶν γιγάντων!

Τῷ ἔνευσα νὰ καθίσῃ πλησίον μου, ἐδάπευσα αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τῷ ἔδωκα ὀλίγας βανάνας ὁπτάς, ὅπως γεμίσῃ τὴν προεζέχουσάν κοιλίαν του, ἐφ' ᾧ ἐμεῖδιασεν εὐγνωμόνως. Καὶ πόσον ἐξυπνὸς ἦτο ὁ πυγμαῖος οὗτος! Πόσον ταχέως ἀντελαμβάνετο! Μὲ τὰς χειρονομίας του ὠμίλει τόσο εὐγλώττως, ὥστε καθίστατο πάραυτα καταληπτὸς καὶ εἰς τὸν μᾶλλον βραδύνουν ἐξ ἡμῶν.

«Πόσον ἀπέχει ἀπ' ἐδῶ τὸ πλησιέστατον χωρίον, ὅπου εἰμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν τροφίμα;»

Ὁ πυγμαῖος ἔθηκε τὴν δεξιάν του χεῖρα μετὰ τὴν παλάμην ὑπεράνω τοῦ ἄρμου τῆς ἀριστερᾶς του, (τοῦθ' ὅπερ ἐσήμαινε: περισσότερον τῶν δύο ἡμερῶν πορείας).

«Κατὰ ποίαν διεύθυνσιν;»

«Ἐδείξε πρὸς ἀνατολάς.

«Πόση εἶνε ἡ ἀπόστασις μέχρι τοῦ Ἰχούρου;»

«ὦ!» ἐξεφώνησεν ὁ πυγμαῖος καὶ ὕψωσε τὴν δεξιάν του χεῖρα μέχρι τοῦ ἀγκῶνος. Διπλασία λοιπὸν ἡ ἀπόστασις. Τέσσαρες ἡμέραι.

«Υπάρχουσι τροφίμα πρὸς βορρᾶν;»

«Ἐσεῖσε τὴν κεφαλὴν εἰς σημεῖον ἀρνήσεως.

«Πρὸς δυσμὰς ἢ μεταξὺ δυσμῶν καὶ ἄρκτου;»

«Ἐσεῖσε καὶ πάλιν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκίνησε τὴν χεῖρα, ὡς ἂν ἤθελε ν' ἀπωθήσῃ σωρὸν ἄμμου.

«Διατί;»

«Ἐξέτεινεν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ὡς ἂν ἐκράτει ἐν τουφέκιον καὶ ἀνεφώνησε «Ντου-ου-ου!»

«Ἐνοήσαμεν ὅτι οἱ Μανζέμα εἶχον καταστρέψῃ ἐκεῖ τὰ πάντα.

«Υπάρχουν ἐδῶ «Ντου-ου-ου» τώρα;»

Ὑψωσε τὰ βλέμματα καὶ ἐμεῖδιασεν ὡς ἡ μᾶλλον φιλάρεσκος νεάνις τοῦ Λονδίνου. Τὸ μεῖδιμα ἐκεῖνο ἔλεγε «ὦς νὰ μὴ τὸ εἰδεύρετε σεῖς καλῆτερά μου! ὦ, κατεργάρη, θέλεις νὰ με περιπαίξῃς!»

«Θέλεις νὰ μᾶς ὀδηγήσῃς εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο, ὅπου εἰμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν τροφίμα;»

Κατένευσε ταχέως καὶ ἐδάπευσε τὴν κοιλίαν του, ἥτις ἦτο ὀτογγύλη ὡς πανσέληνος, ὡς νὰ ἔλεγε: «Μάλιστα εὐχαρίστως, διότι ἐκεῖ θὰ τὴν γεμίσω!» ἔπειτα μειδίων περιφρονητικῶς ἐστήριξε τὸν ὄνυχά τοῦ δείκτου ἐπὶ τῆς πρώτης ἀρθρώσεως τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ δείκτου, λέγων διὰ τῆς χειρονομίας ταύτης: «ἐδῶ τὰ παραδείσια σῦκα εἶναι τόσο μικρά, — ἐνῷ ἐκεῖ εἶναι τόσο χονδρά» καὶ περιέλαβε δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν γαστροκνημίαν του.

«ὦ, ἀληθινὸς παράδεισος» ἀνέκραζαν οἱ σύντροφοί μου, βανᾶναι τόσο μεγάλαι!»

Ὁ πυγμαῖος κατάρθωσε ταχέως νὰ προσελκύσῃ τὴν εὐνοίαν πάντων ἡμῶν καὶ ἐγένετο ἀμέσως ὁ ἀληθὴς ἀρχηγὸς τῆς караβάνας μας, μέχρις οὗ τέλος ἐφάνη ὅτι ὅσα μᾶς εἶπε περὶ τοῦ θαυμασίου μεγέθους τῶν καρπῶν ἐκείνων ἦσαν ὑπερβολαί. Τινὲς ἐκ τῶν ἀνθρώπων μας ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἠθελον νὰ ἐναγκαλισθῶσι τὸν πυγμαῖον. Τὸ πρόσωπόν του ἐξέφραζεν ἀγγελικὴν ἀωότητα, ἂν καὶ ἐγίνωσκε καλῶς ὅτι, ἀφ' ὅτου ἐγνώσθησαν αἱ ὑπερβολαί του, δὲν ἐδωρεῖτο πλέον ὕψ' ἡμῶν ὡς τέλειος ἄγγελος.

Καθ' ὅλον δὲ αὐτὸ τὸ διάστημα ἀντανεκλῶντο ἐναργέστατα ἐπὶ τοῦ μολυβδόχρου προσώπου τῆς πυγμαίας πᾶσαι αἱ συγκινήσεις καὶ ψυχικαὶ διαθέσεις τοῦ πυγμαίου. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἡστραπτον ἐκ τῆς χαρᾶς, αἴφνης δὲ μετ' ἀστραπιαίας ταχύτητος μετεβάλλετο ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου τῆς, ὅπερ ἀντικατάπτριζε πιστῶς πᾶσας τὰς εὐμεταβλήτους ἐντυπώσεις καὶ τὰ ἀλληλοδιάδοχα συναισθήματα τοῦ ἄρρενος πυγμαίου. Ὁ αὐτὸς θαυμασμὸς καὶ ἡ αὐτὴ ἐκπληξίς, αἱ αὐταὶ ἀμφιβολίαι, οἱ φόβοι αἱ ἐλπίδες ἐξεδηλοῦντο συγχρόνως εἰς ἀμφο-

τέρων τὰ πρόσωπα. Ἡ εὐπαθὴς καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ἐντυπώσεις εὐαίσθητος αὐτὴ ψυχὴ ἐκινεῖτο ἀδιακόπως ὑπὸ τῶν αὐτῶν συναισθημάτων, ἅτινα ἐτάρασσον τὴν ψυχὴν τοῦ πυγμαίου ἀνδρός. Ἡ γυνὴ αὐτὴ ἦτο ὁλοαπρόγγυλος ὡς χὴν ἐτοίμη πρὸς ὀπτησιν, οἱ δὲ μελαγχροῖνοι μαστοὶ τῆς ἑλαμπόν ὡς παλαιὸν ἐλεφαντόδοντον. Ἰστατο ὀρθία, μὲ κρεμαμένους τοὺς βραχίονας καὶ συμπλεγεμένας τὰς χεῖρας, καίπερ δὲ γυμνὴ οὖσα ἐντελῶς, ἐφαίνετο ὡς ἡ προσωποποίησις τῆς παρθενικῆς σεμνότητος.

Τὸ γύναιον τοῦτο ἦτο ἀναμφιβόλως ἡ σύζυγος τοῦ πυγμαίου. Ἐκεῖνος μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐνὸς Ἀδάμ, αὕτη δὲ μὲ τὰς χάριτας μιᾶς Εὐδᾶς ἐν μικρογραφίᾳ. Αἱ ψυχαὶ των, καίπερ κεκρυμμένα ὑπὸ τὰς ἐκτάκτως πυκνάς πτυχὰς τῆς κτηνώδους καταστάσεως, ὑφίσταντο ὅμως ἐν αὐτοῖς, ὡσαύτως δὲ ὑπῆρχον ἐν αὐτοῖς ἐν δυνάμει καὶ τὰ εὐγενέστερα τοῦ πολιτισμοῦ αἰσθήματα, ἅπερ διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἔμενον ἀδρανῆ καὶ λανθάνοντα. Ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀγρίαν Ἐδὲμ τοῦ Ἀβατικο τοῦ παραδόξου τοῦτο ζεύγος ἤρμοζεν ἁρμονικώτατα.

Ο ΠΑΙΚΤΗΣ.

ΤΕ οἱ Μαῦροι ἐκυριάρχουν ἐν Ἰσπανίᾳ, ἔζη ἐν τὸς τῶν τειχῶν τῆς Κορδόβας ἀγαθὸς τις καὶ θεοσεβὴς ἀνὴρ, ὅστις ἦτο λίαν γνωστὸς διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ φιανθρωπίαν παρὰ τε τοῖς Ἰσπανοῖς καὶ παρὰ τοῖς Ἀραβῖν. Ὁ φιάνθρωπος καὶ φιλελεῖμων οὗτος ἀνὴρ ὠνομάζετο Δὸν Οὐρτάδος Γαρκίας Ἐζεκίας Ἐλεάζαρος δὲ Ἑσταλιμένα ἐλ Σενόρδο Βενεφικεντίσμο, ἡ ὡς ἐκάλουν αὐτὸν συνήθως οἱ συμπολιταὶ του: Ἀλαβάδο Σέα Δίος (ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον: Δόξα τῷ Θεῷ.) Τὸ δεύτερον τοῦτο ὄνομα ἤκουε μὲ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν καὶ πολὺ συχνότερον, διότι οὐδεμία ἡμέρα παρήρχετο, καθ' ἣν νὰ μὴ προσφέρῃ βοήθειαν εἰς τινὰ πτωχόν.

Ἀλλὰ ἐν τῇ διανομῇ τῶν δώρων του πρὸς τοὺς πτωχοὺς μετεχειρίζετο μεγάλην περίσκεψιν καὶ φρόνησιν· δὲν ἔρριπτε δηλαδὴ τὰς ἐλεημοσύνας του πρὸς πάντας τοὺς πένητας ἀδιακρίτως καὶ ἀνεξετάστως, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἦτο περίπου τὸ αὐτὸ ὡς ἂν ἤθελε νὰ σιτίζῃ τοὺς ἰχθύς τῆς θαλάσσης, ἀφοῦ μάλιστα μεταξὺ τῶν διακοσίων χιλιάδων κατοίκων τῆς Κορδόβας ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς περιφερομένων ἐπαίτων ἀνήρχετο εἰς εἴκοσι χιλιάδας καὶ ἐπέκεινα. Ἀλλ' ὁ φρόνιμος καὶ ἀγαθὸς ἀνὴρ ὑπεβάλλετο εἰς τὸν κόπον τοῦ νὰ ἀναζητῇ αὐτοπροσώπως πάντας τοὺς πράγματι ἀξίους βοήθειας, ὡσάκις δὲ κατάρθωνεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ νὰ παράσχη εἰς ἓνα μόνον ἐνδεὴ καὶ ἀναξιοπαθοῦντα διαρκὴ ὑποστήριξιν, ἐδεώρει τὸ ἔργον του τοῦτο πολὺ φρονιμώτερον καὶ ἀρεστότερον τῷ Θεῷ, παρὰ νὰ δώσῃ ἀνεξετάστως στιγμιαίαν βοήθειαν καὶ προσωρινὴν ἀνακούφισιν εἰς χιλίους ἐπαίτας.

Ἀλλ' ὅτε, καταναλωθείσης ἐν τῇ ἐλεημοσύνῃ τῆς περιουσίας του, δὲν ἠδύνατο πλέον ἐξ ἰδίων χρημάτων νὰ εὐεργετῇ τοὺς πτωχοὺς, ἤρχισεν ὁ Ἀλαβάδο-Σέα-Δίος νὰ ἐπισκέπτηται τακτικῶς πάντας τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ἐγκατεσπαρμένους πλουσίους, παρὰ τῶν ὁποίων ἀπηύλαυε μεγάλης ὑπολήψεως, καὶ νὰ ζητῇ παρ' αὐτῶν βοήθειαν διὰ τοὺς πτωχοὺς. Εἶχε δὲ μάλιστα ἰδιαίτερον πρὸς τοῦτο κατάλογον, ἐν ᾧ ἦσαν σημειωμένα τὰ ὀνόματα πάντων τῶν περίξ κατοικούντων μεγιστάνων, Ἰδάλγων καὶ Καβαλλιέρων μετὰ τῶν εἰς ἕκαστον ἀντιστοιχούντων ἐτήσιων εισοδημάτων· πάντας δὲ τοὺς πλουσίους τούτους ἐπεσκέπτετο κατὰ ὁρισμένα χρονικὰ διαστήματα ἀλληλοδιαδόχως καὶ ἀπῆτει παρ' αὐτῶν ἀνενδότης τὸν ἐτήσιον ὑπὲρ τῶν πενήτων φόρον. Οἱ πλούσιοι τοῦ τό-

που ἐφοβοῦντο τὸν ἐλεήμονα τοῦτον ἄνδρα περισσότερον παρὰ τοὺς Μαῦρους.

«Δὸν Ἑστεβάν! Ἔχετε δέκα χιλιάδας ρεάλια ἐτήσιον εισόδημα. Μὴ λησμονήσητε ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει.»

«Ναί, ἀλλὰ ἔχασα ἐφέτος δύο χιλιάδας ρεάλια εἰς τὴν ταυρομαχίαν.»

«Ποῖος τὰ ἐκέρδησε;»

«Ὁ Δὸν Γεδώνιος καὶ ὁ Δὸν Χριστοβάλ.»

«Ἀφοῦ εἰμπορέσατε νὰ χάσετε δύο χιλιάδας ρεάλια εἰς τὴν ταυρομαχίαν, θὰ εἰμπορεῖτε νὰ δώσετε καὶ διὰ τοὺς πτωχοὺς τοῦλάχιστον διακόσια.»

Ὁ Δὸν Ἑστεβάν ἐξύνισε τὸ πρόσωπό του, ἀλλὰ τί γὰρ κάρη; Ἐμέτρησε τὰ διακόσια ρεάλια.

Τώρα ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ Δὸν Γεδωνίου καὶ τοῦ Δὸν Χριστοβάλ.

«Εὐγενέστατοι κύριοι, εἴχετε τὴν καλωσύνην νὰ κερδήσετε εἰς τὴν ταυρομαχίαν δύο χιλιάδας ρεάλια. Ὁ Δὸν Ἑστεβάν, ὅστις τὰ ἔχασε, ἐχάρισε διὰ τοὺς πτωχοὺς διακόσια. Εἶνε λοιπὸν δίκαιον καὶ εὐλογον, ἡ Εὐγενεῖα Σας, ὅπου τὰ ἐκερδήσατε, νὰ δώσετε το διπλάσιον.»

Οἱ Εὐγενέστατοι ἔξυσαν τὰ κεφάλια των καὶ ἐπλήρωσαν.

Ὁ Δὸν Ἀμβρόσιος ἦτο εἰς ἄκρον φιλάργυρος· καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἐλάμβανε τὸ δεῖνόν του, τὸ ὅποιον συνίστατο ἀπὸ κομμάτι ψωμί καὶ ἓνα ραπάνι, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του ὁ Ἀλαβάδο-Σέα-Δίος καὶ ἀπῆτησε τὸν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν φόρον.

«Βλέπετε, σεβαστέ μοι Κύριε Ἀλαβάδο-Σέα-Δίος, ὅτι ἐγὼ δειπνῶ μὲ ψωμί ξερὸ καὶ μ' ἓνα ραπάνι.»

«Ἰσα ἴσα δι' αὐτό, διότι δὲν ἔχεις κανὲν ἄλλο ἐξοδὸν, σοῦ μένουν πολλὰ. Ἐπειδὴ δὲ γνωρίζεις πολὺ καλά, πόσο δυσάρεστον εἶνε νὰ τρώγῃ τις ψωμί καὶ ραπάνι ἐνῷ ἔχει χρήματα, δύνασαι κάλλιστα νὰ φαντασθῇς πῶσον εἶνε λυπηρόν, ὅταν εἶνε κανεὶς ἠναγκασμένος πρὸς τοῦτο. Ἐκτὸς δὲ τοῦ καθήκοντος ἔχεις καὶ συμφέρον νὰ βοηθῇς τοὺς πτωχοὺς. Διότι, ἂν τοὺς βοηθῇς, μένουν καλοὶ ἄνθρωποι, ἐνῷ ἂν τοὺς ἀφήσῃς χωρὶς καμμίαν βοήθειαν, θὰ ἀναγκασθοῦν νὰ γείνουν κλέπται καὶ λησταί· καὶ τότε ποῖον πρῶτον θὰ κλέψουν καὶ ποῖον θὰ ληστεύσουν; Βεβαίως ἐσὲ πρῶτον! Διὰ τοῦτο λοιπὸν βγάλε ἀμέσως πενήντα πεσέδες, καὶ ἔπειτα, ἂν